

Рецензія

на дисертацію Пилипенко Ірини Сергіївни

на тему «Психологічні чинники суб'єктивного благополуччя жінок, які виїхали за кордон під час російського вторгнення», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 — психологія

Дисертаційне дослідження присвячене дослідженню значущих психологічних детермінант суб'єктивного благополуччя жінок в умовах вимушеної міграції. Серед найбільш уразливих категорій населення, що зазнали глибокого впливу цієї ситуації, опинилися жінки, змушені залишити територію України з метою забезпечення фізичної безпеки та базових потреб для себе і своїх родин. У нових реаліях жінки зіштовхуються не лише з адаптаційними труднощами, але й з глибокими внутрішніми кризами, пов'язаними з втратою дому, зміною соціального статусу, розривом міжособистісних зв'язків, нестачею підтримки та відчуттям екзистенційної нестабільності. Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена глибокими трансформаціями соціального середовища, спричиненими повномасштабною війною в Україні, яка призвела до безпрецедентного масштабу вимушеної міграції.

У вступній частині чітко обґрунтовано наукову і практичну значущість проблеми, підкреслено недостатню розробленість питання психологічних чинників саме у контексті вимушеної міграції жінок, які зазнали травматичного досвіду війни, втрати домівки, зміни соціального статусу, соціокультурного оточення та необхідності пристосовуватися до нових норм і цінностей. Підкреслено, що особливого значення набуває вивчення як стабільних особистісних рис, так і динамічних психічних процесів, що можуть впливати на стан суб'єктивного благополуччя вимушених переселенок.

В теоретичній частині запропоновано модель чинників суб'єктивного благополуччя жінок в умовах вимушеної міграції. Вона базується на уявленнях про те, що рівень суб'єктивного благополуччя є

полідетермінованим психологічним явищем, що підпорядковується впливу зовнішніх та внутрішніх чинників; усі внутрішні детермінанти суб'єктивного благополуччя жінок в умовах вимушеної міграції можуть бути диференційовані на два великі класи: диспозиційні (стійкі) внутрішні чинники та динамічні внутрішні чинники; внутрішні чинники здійснюють безпосередній вплив на рівень суб'єктивного благополуччя; вплив зовнішніх чинників суб'єктивного благополуччя опосередковується динамічними внутрішніми чинниками.

Другий розділ присвячений методологічному забезпеченню емпіричного етапу. Використано валідний і надійний психодіагностичний інструментарій, сучасні методи математичної статистики та коректну інтерпретацію даних. Отримані результати за різними психодіагностичними методиками характеризуються виразною узгодженістю між собою, що є переконливим свідченням валідності отриманих даних та достовірності зроблених висновків.

У третьому розділі проведено великий аналіз отриманих даних та доведено, що рівень суб'єктивного благополуччя жінок, які виїхали за кордон внаслідок російського вторгнення, зумовлюється комплексною взаємодією як внутрішніх, так і зовнішніх чинників. Виокремлено провідні внутрішні психологічні детермінанти, до яких належать: толерантність до невизначеності, типові копінг-стратегії, система базових переконань та тип прив'язаності. До найбільш адаптивних увійшли раціональні копінг-стратегії, усвідомлення високої цінності свого «Я», віра в доброзичливість світу та позитивні очікування майбутнього, а також безпечна прив'язаність як ресурс емоційної підтримки та міжособистісної стабільності. Особлива увага приділена статистично значущому позитивному впливу на суб'єктивне благополуччя жінок соціальної інтеграції та функціональної включеності у приймаюче середовище.

Робота виконана на високому теоретичному й методичному рівні, відповідає встановленим вимогам до дисертаційних досліджень, має виражену

наукову новизну та практичну цінність. Результати оприлюднені у фахових українських і зарубіжних виданнях, апробовані на конференціях. Перевірка на оригінальність показала високий рівень унікальності тексту (10,25 % текстових збігів).

Водночас для подальшого вдосконалення було б доцільно глибше проаналізувати отримані дані з позицій міжкультурного підходу, зокрема через порівняння показників та психологічних чинників благополуччя в різних країнах перебування.

Висновок. Дисертаційне дослідження є завершеним, актуальним і перспективним науковим здобутком. З урахуванням висловлених рекомендацій та після остаточного редакційного опрацювання тексту роботу можна рекомендувати до захисту на здобуття наукового ступеня. Таким чином, подану на розгляд дисертаційну роботу, з урахуванням раніше висловлених побажань та зауважень та після загального редагування тексту, можна рекомендувати до захисту.

Дисертаційна робота Пилипенко І.С. на тему «Психологічні чинники суб'єктивного благополуччя жінок, які виїхали за кордон під час російського вторгнення» є завершеною, логічно побудованою, самостійною науковою працею, яка виконана відповідно до встановлених вимог, на належному рівні, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня докторів філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами); Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої Вченої Ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2017 року №40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки №759 від 31 травня 2019 року) і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій

Вченій раді у галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 – Психологія.

Рецензент:

доктор психологічних наук
професор кафедри клінічної психології
Київського інституту сучасної психології
та психотерапії

Максимова Н.Ю.